Raua-aja kalmeid on võinud olla järgmised kivivared: 1) Rannu valla Lülletaga tl põllus; 2) Verevi kl Sandimärdi tl põllus; 3) sama kl Läätsa tl põllus; 4) Rakke kl Jaani-Hansu (rahvasuus ka Jaansu) tl maal; 5) sama kl Vanausse tl õues; 6) Valguta valla, Peebu tl maal; 7) sama valla Kõrtsi tl maal; 8) sama valla Jürijaani tl maal; 9) sama valla Muru tl maal; 10) Valguta ms maal.

Nooremast raua-ajast tuntakse 1 leid: pronksist kaelavõru katkend, kustki Unikülast. Peale selle leidub veel kaks kiviristi: üks Rannuküla talu nurmel, arvatavasti Rootsi ajast, teine Sangla küla Miku talu nurmel, ilma pealkirjata.

Mõisad. Rannu mõisa (saksa k. Randen), kirikust 7.1 km lõunakagu pool. Juba vanasti v. Tiesenhausen'i soo käes. Venelased

E. Witoff'i foto.

113. joon. Rannu kirik.

hävitasid lossi ära ja 1585. a. muutis kuningas Stefan Bathory ta kuninglikuks majandusmõisaks. 1588. a. sai mõisa Sigismund III kinnitust mööda jälle üks v. Tiesenhausen'itest. Gustav Adolf annab ta (1626. a.) sekretär Bureus'ele ja Karl XI kinnitab ka kellelegi Bureus'test. Langes reduktsiooni alla. Keisrinna Eliisabet annab 1743. a. ta aga v. Campenhausen'itele, kellelt ta v. Bötliger'ile läks. Viimased vahetasid ta v. Cavel'itega Kriimani mõisa (Võnnu kih.) vastu (1775. a.). Selle järele läks mõisa v. Sivers'itele ja jäi nende kätte pikemaks ajaks. Võõrandati 1919. a. v. Berg'idelt. Plaanistati ühes juurdekuuluvate Kulli, Paju ja Kaara karjamõisaga 1920. a. — Härrastemaja kahekordne vanem kiviehitus.

Valguta mõisa (saksa k. Walguta), kirikust 12.2 km. lõunakagu pool. Kuulus kuni 1775. aastani Rannu järele; siis omandasid ta ostu teel v. Rennenkampff'id, kelle pärijailt ta parun Ungern-Stern-